

El dialecte del Capcir

El Capcir està format per l'alta vall de l'Aude, voltada de muntanyes. A la banda nord-oest s'aixeca el Puig Peric, de 2,800 m.; cap al nord hi ha el coll d'Ares i el bosc de Carcanet, per on s'escorre l'Aude; i cap a migdia el Coll de Castelló i la Quillana, que posen el Capcir en comunicació amb la Cerdanya.

Componen el Capcir els següents pobles: Formigueres (v. el mapa), el cap d'aquesta alta vall, que ha tingut sempre la primàcia en l'ordre eclesiàstic i en l'administratiu, on van a mercat tots els diumenges els altres pobles d'aquesta contrada; els Angles, petit poble entre Formigueres i Montlluís, a la banda de ponent; Matamala, poblet vora la carretera de Montlluís a Formigueres; Esposulla, a tres quarts d'aquest; Vilanova i Real amb Odelló, situats al nord-est, a la dreta de l'Aude; Puig Valador, situat al nord esquerre de l'Aude, el darrer poble català d'aquesta vall; i els petits vilatges de Riutort i Fontrabiosa, cap a nord-oest, a l'esquerra del riu (v. el mapa).

Constitueixen la riquesa principal d'aquesta vall pirenenca, els prats i la fusta. Les vacades i ramats de bestiar de llana que hi pasturen són la seva font, i sos boscos, tan poblats, potser els més grans dels Pireneus, proporcionen llenya i fusta en abundància, de des que les noves vies de comunicació, sobretot el tren de Vilafranca de Conflent a la Cerdanya, els ha obert a l'explotació.

El clima del Capcir no és gaire agradable: la neu s'hi ten durant nou mesos, i pel juny, juliol i agost el sol no escalfa prou perquè els habitants puguin deixar la vestimenta gruixuda, feta de la llana dels propis ramats, la qual fins ara havien filat les dones en les llargues vetlles dels nou mesos d'hivern, i havien preparat els paraires de Formigueres.

Per l'acta de la consagració de l'església de Formigueres sabem

que el Capcir,¹ ja en el segle ix, formava part del comtat de Roses, junt amb el Donnezan. Aquesta regió dependia eclesiàsticament, en un principi, de Narbona, i, després, de la diòcesi d'Elna. Quan, l'any 1318, va crear-se la diòcesi d'Alet, el Capcir va passar a formar-ne part, fins a la Revolució francesa. Llavors va ésser adjudicat altra vegada a la d'Elna-Perpinyà.

El castell de Formiguères, que ja existia en el segle xi, va servir de residència al rei Jaume II de Mallorca, i fins sembla que hi va morir en agost de 1324.

El Capcir formava una vegueria, i més tard una subvegueria, la qual va ésser regentada per la família Subiella, un descendent de la qual encara és conegut avui per *subveguer*.

Aquesta alta vall ha tingut sempre les comunicacions per la banda de Cerdanya. Aquest fet ha determinat que el parlar del Capcir fos el català i no el llenguadocià. Els capcinesos es senten encara actualment catalans, després de més de dos segles d'anexió. Els mercaders que van a Carcassona es diu que *van cap a França*, i quan *el cucut no hi canta per la Setmana Santa, és mort o pres a França*.

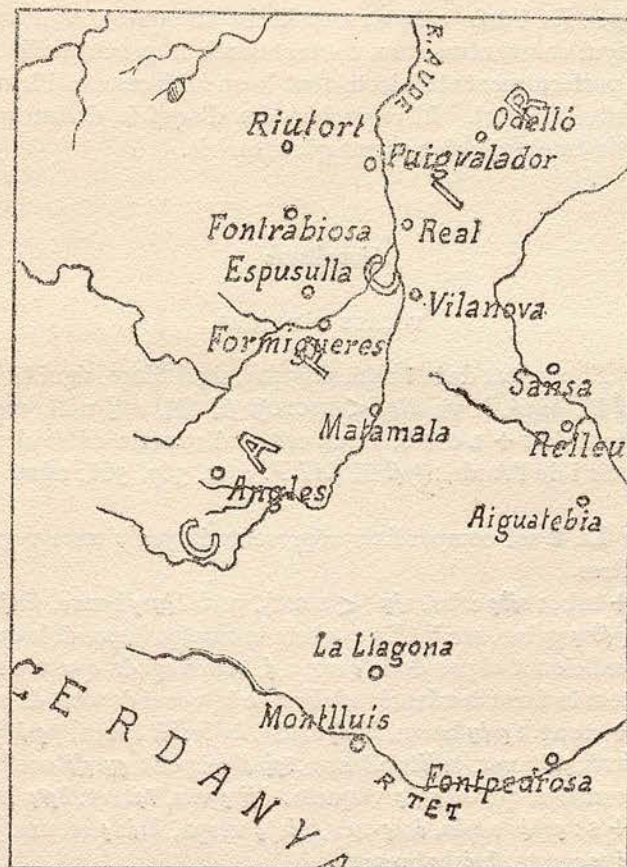
La inclemència del llarg hivern no deixa treballar els capcinesos, els quals marxen a la plana. Amb tot i les bones comunicacions, mai van a passar l'hivernada a Carcassona, sinó a la plana del Rosselló. Aquesta correntia, que dura des de segles, ha fet que el català es conservés en el Capcir.

La influència de la diòcesi d'Alet, però, no ha estat nul·la. Els eclesiàstics d'Alet que venien al Capcir devien predicar en llenguadocià; i ells, l'única gent culta i lletrada d'aquesta regió, havien d'exercir necessàriament una forta influència en la parla del poble. Aquesta influència va donar peu a la formació del dialecte català del Capcir, el qual ofereix una varietat singular pels provençalismes que presenta, en contraposició als altres pobles de la frontera catalano-llenguadociana, en els quals es desconeix la convivència dels fenòmens provençals i catalans.² F. Krüger, en el seu

1. Fem constar que aquestes breus notes històriques procedeixen de la *Guide historique et pittoresque dans le département des Pyrénées Orientales*, per P. Vidal (1899), pàg. 449 ss.

2. Comp. K. Salow, *Sprachgeographische Untersuchungen über den östlichen Teil des Katalanisch-languedokischen Grenzgebietes*, Hamburg, 1912, pàg. 13-178; i F. Krüger, *Sprachgeographische Untersuchungen in Languedoc und Roussillon*, Hamburg, 1913.

valuós treball, comprèn també el parlar del Capcir, però pel caràcter comparatiu que té entre els pobles de la frontera lingüís-

P Barnils fec.

tica i per la poquedat d'exemples que aporta, hom no es pot formar un cabal concepte d'aquest dialecte.

El desig de fer conèixer aquest interessant dialecte català ens ha induït a la publicació d'aquesta monografia, els materials de la qual procedeixen d'una enquesta filològica de sis dies feta amb el sabater de Formiguères, P. Picheire, home d'un tracte afable,

d'una esquisida amabilitat. Té uns cinquanta anys, i la seva família, de bona posició, viu a Formiguères des de fa molts anys. Ha passat fòra del Capcir solament la curta temporada de l'aprenentatge. És l'únic sabater que hi ha en aquesta vall: això fa que estigui constantment en contacte amb la gent senzilla i que domini perfectament el dialecte, fent-lo un subjecte excel·lent per a l'enquesta dialectal. Li regraciem des d'aquí la desinteressada ajudantia en omplir els nostres qüestionaris.

Vocalisme

VOCALS TÒNIQUES

1. El resultat de la I tònica llatina, sigui lliure, sigui travada, és *i*: *fił* fil, *pi* pi, *bi* vi, *dit* (< DICTU), *fił* fill, *mił* mill, etc. El tractament de I + L estableix un criteri distintiu entre el parlar del Capcir i de l'Aude: *fyel* fil (ALF. cart. 567, 568, núm. 793).¹

2. La É sol comparèixer representada per *e* unes vegades i per *ɛ* altres.

E + lab.: *sébɛ* ceba, *sɛu* (< SEBU), però *bɛurɛ* beure, *jinɛbrɛ* ginebre, *pɛbrɛ* pebre, etc.² En aquests exemples és possible que la *r* hagi condicionat el pas de la *ɛ* cap a *e*, tota vegada que tot sovint constatem la forta tendència a obrir-se la vocal davant de *r*.

E + dent.: *ɛrɛu* hereu, *klɛdɛ* cleda, *lu brikɛt* l'esca, *pɛrɛt* paret, *sɛt* (< SITI), *ɛbɛt* avet, *pulɛt* pollastre, *ɛɛinɛt* rei petit, *ɛusɛlɛt* ocell petit, *ɛmulɛt* esmolet; però *bɛgɛ* vaqueta, *bɛirɛ* vas, *ɛɛt* ret, *bɛɛt* barret.

E + s: *ɛspɛs* espès, *ɛskɛ* esca, *bɛspɛ* vespa, *krɛstɛ* escuma de la llet, *krɛstɛ* cresta, *brɛskɛ* bresca.

E + Tɰ: *frɛnkɛzɛ* franquesa, *ɛikɛzɛ* riquesa, *mɛstrɛzɛ* mestressa; solament *prubɛzɛ* pobresa presenta *ɛ*.

E + R: *bɛrt* verd, *lu mɛrlɛ* (< MIRULU) la merla.

E + N: *sɛntɛ* cendra, *pɛnsi* penso.

1. Comp. Krüger, *Sprachgeographische Untersuchungen in Languedoc und Roussillon*, 1913, p. 12 i 13.

2. Krüger *ib.*, p. 14, dona *pɛbrɛ*.

E + L : *pél* pel, *lè vélè* la vela, *lè kèndèlè* la candela.

E + LL, CL : *él* ell, *èlè* ella, *espèlè* (< EXPELLERE) eixir de l'ou, *èbèlè* abella.

E + GN : *lèuè* llenya, *ensèuè* 'senyal de taverna' té é segurament per influència del francès.

E + G^ei : *rèi* rei, *lèi* llei, etc.

E + VEL. : *sék* sec, *sèkè* seca, *buṛék* moltó, *négrè* negre.

Aquests exemples demostren que aquí no s'ha operat l'evolució de les E tòniques del català, com en el dialecte oriental, llevat davant *r*. Krüger (*ib.*, p. 14-15), aportant uns quants exemples de cada localitat del Capcir, dedueix el tant per 100 dels exemples amb *é* i *e*, constatant d'una manera regular la *e* solament a Els Angles. A Formigueres troba el dit autor un 54 per 100 de *é* i un 46 per 100 de *e*, allà on nosaltres hi trobem generalment *e*. S'ha de tenir en compte que és una mica aventurat fer proporcions sobre l'existència d'una *e* o d'una *é* tenint solament vuit exemples com a base.

3. La *è* conserva sempre el seu caràcter d'oberta, tendint a venir tancada solament davant de *u*, de palatal i de nasal.

E + la b. : *lèbrè* llebre, *tèbi* tebi.

E + dent. : *jédè* (< FETA) ovella, *tèzè* (< TEDA) teia, però *péu* peu, *péjè* petge, per influència de la *u* i de la *j*.

E + r : *erè* herba, *prubèrè* proverbi, *fèr* ferro, *sèrè* serra, *tèrè* terra, *pèdrè* perdre, *dubèrè* oberta, *euferè* oferta, *luèrt* llangardaix, *el bèrm* el cuc, *sistèrè* cisterna, *lèndèrn* els capfoguers.

E + s : *lèzglèzi* la iglesia, *lè fenèstèrè* la finestra, però *bèspè* la vespa i *jínèstè* ginesta.

E + nas. : *sém* (< SEMEN), *bé ve* (< VENIT), *bén* vent, *sén* cent, *dén* dent, *bén kè'es* 'ben cuites', *lotènen* tinent, però *tènèrè* tendre, *dibènrè* divendres, per influència de la *r*.

E + l : *mél* mel.

E + ll : *pél* pell, *getimél* brot de raïm, *lu sèl'erél* la llagosta, *eusél* ocell, *peserél* passarell, *tèbèlè* la tavella, *lè sèlè* la sella, *l'eskèlè*

1. Tingui's en compte que per mancaça d'altre tipus a propòsit, en el dialecte que estudiem, el signe *é* representa una vocal tancada arrodonida.

l'esquella, *lɛnɛl* l'anell, *nɪɐl* nivell, *pinzɛl* pinzell. Solament presenten *ɛ ɛskudɛlɛ* escudella i *sɪɐlɛ* sivella.

E + palat. : *lit* (< LECTU), *pit* (< PECTU), *sis* (< SEX), *fɪɐ* fira, *miɛ* mig, mostren que davant de palatal E ve constantment a i com en tot el domini català. Unicament tenim *VECLU* > *biɛl* vell, segurament per influència del llenguadocià. Dificilment podem suposar que aquest diftong representi una etapa preliteraria del català. Sembla que se n'hauria de trobar algun rastre en els documents més antics. En els dialectes de la Itàlia meridional la diftongació de ò i é està condicionada per -i i -u (Meyer-Lübke, *Gr. Gr.*, I, p. 701). En l'evolució de *ɛ* + palat. > i ha influït evidentment la -u: comp. *lit*, *pit*, *ɛspil*, *vi* (< *VECLU*) en *Castellví*. El català representa una etapa avançada en l'evolució de la fonètica provençal (comp. el tractament de A + palat. -D-, etc.), i aquesta té la diftongació de *ɛ* + palat. i *ɛ* + -i, -u. (Schulz-Gora, *Altprovenzalisches Elementarbuch*, p. 15-16; Grandgent, *Old. Provençal*, p. 18.)

També s'han d'atribuir a la influència del llenguadocià les formes *miu* méu, *tiu* teu, que compareixen al costat de *diu* Déu. Aquestes formes pressuposen la diftongació de la *ɛ* per influència de -u, igualment que la diptongació de la i de *FILU*, *ESRIVU*, etc.

La influència del francès és tan intensa que el mot de la parla oficial penetra sense la més lleu protesta de la fonètica dialectal. Aqueix fet és la causa que figurin en el dialecte fenòmens fonètics estranys, i fins contraris, a la fonètica del català del Capcir. Així tenim: *lɛ bɛstɛ* l'armilla, *biɐɐɛ* escorçó, *bukɛt* ramell de flors, *ɛɛɪn* (< CANE) el gallet de l'escopeta, *diusɛɐɛ* diòcesi, *lɛ dɛniɛlɛ* la punta, *lɛmɛlɛlɛ* la truita, *lɛubɛɐɐɛ* la posada, *flɛɛɛ* la fletxa, *kɛɐɛi* quadern, *mɛɛɛ* metxa, *lɛ sɛɐɐiɛlɛ* el tovalló, *lɛɐɐɛbɛ* l'orfebre, *lu mɛɐɛ* el batlle, *lɛ sɛbɛ* (< SAPA) la saba, etc.

4. La A tònica, lliure i davant de consonant, no presenta cap evolució; la trobem conservada constantment : *ɐɛská* pescar, *kɛmbiá* canviar, *sáɐ* sab, *ɐilát* filat, *kar* car, *pas* pas, *am* ham, *ban* van, *káɐɛ* canya, *ál* all, *bak* bac. Davant de L i L + CONS. pren una articulació velar : *ál* alt, *qubɛ* alba, *mɛlál* malalt, etc.

A + CT torna *ɛi* : *ɐɛi* < FACTU, *lɛi* < LACTE. Aquesta evolució, que compareix també en el llenguadocià (Krüger, *ib.* 22, *ALF. lait*, 246) s'ha d'explicar segurament per la influència del llengua-

docià sobre el capcinès o, almenys, pel continuat contacte dels dos parlars. L'etapa *ei* compareix amb molta freqüència en els documents catalans més antics, i també en el ribagorçà (comp. *La Frontera catalano-aragonesa*, p. 59).

5. El sufix -ARIU esdevé regularment -e per influència de la *i*: *senré* cendrer, *leré* la llar, *kerné* armari, *begedé* bugader, *kulumé* colomer, *esperbé* esparver, *pumilé* gavarra, *siréré* cirerer, *peré* perera, *pruné* pruner, *biulé* violer, *ruzé* roser, *klebeliné* clavellina, *kurdé* corder, *peiré* paleta, *kərbuné* carboner. Solament *bué* presenta la vocal *e*.

La -e < ARIU s'ha d'explicar segurament pel fet d'ésser final, tota vegada que -ARIA ens dona constantment -ère: *leré* (< AREA) l'era, *sigère* aigüera, *bentrères* cingles, *peirère* perera, *kereère* carretera, *rudère* rodera, *le sibère* la xevira, *le selière* el saler, *le supière* la sopera, *le kuinère* la cuinera, *berbulère* la barballera. Fan excepcionalment *e* els mots *pi pière* pi pinyer, i *murère* morera; la qual *e* pot explicar-se per influència de la *i*- i de la *u*-.

6. La ò lliure i davant de consonant conserva sempre el sò d'oberta: ò + lab.: *gerlòpe* garlopa, *mòble* moble, *lu menòbre* el manobre, *nou* nou, *ou* ou, *bou* bou, *tou* tou, *kòpe* cove, *kòfe* cofia.

ò + dent.: *lu bræcòt* el bruixot, *peròt* gendarme, *le pepilòle* la papallona; però *pikòt* pigot, *buricòt* burricot.

ò + r: *lu kòr* el cor, *mòrt* mort, *fòrt* fort, *sòrt* sort, *kòrdé* corda, *lu mòrs* l'encep, *le kòrneméze* la cornamusa, *l'entòrce* l'antorxa, *lez ejòrges* les alforges, *pòrk* porc, etc.

ò + s: *bòsk* bosc, *klòske* closca, *le tròse* l'aixovar, *gròs* gros, *kòs* cos, etc.

ò + l, ll: *le keriòle* la corriola, *fokòl* collet, *rusinòl* rossinyol, *lu kreusòl* el gresol, *l'oli* l'oli, *le solé* la sola, *le rigòle* la rodera, *le môle* la mola, *peiròle* paraula, *kelòle* vaca de colors variats, *sous* diners, *mòlré* moldre, *bòl* vol, *berbòl* bertrol, *kergol* caragol; però *biòle* viola, *eskiròl* esquiol, amb *o* per influència de la *i*-.

ò + palat. rom.: *relòje* rellotge, *kòl* coll, *fòl* foll, *deskòle* descolla.

ò + c^{as}: *fòk* foc, *lòke* lloc, *lòke* lloca, *ròke* roca, etc.

ò + palat. llatina torna *é*: *pléje* pluja, *féle* fulla, *kéle* collir,

el ull, *ebèi* avui; però *nit* < NOCTE, *búi* < OCTO. L'evolució de *u* > *é* és, en conseqüència, posterior a l'evolució de *ò* + PALAT. cap a *u*. Ara, en l'evolució de *ò* + CT > *i* en *nit*, sembla que hi hem de veure un paral·lelisme amb LECTU, PECTU. Així com COCTU dóna *kit*, de la mateixa manera, per influència d'una -U d'un *NOCTU, tenim *nital* costat d'un antic *nuytz*. Creiem més probable aquesta hipòtesi que l'exposada per Schädel (*Untersuchungen zur katalanischen Lautentwicklung*, p. 8), segons la qual l'ús proclíctic d'aquesta forma *nuit* ha arribat a portar la de *nit*. A aquesta hipòtesi s'adhereix Krüger (*ib.*, p. 27). A més comp. Barnils, *Die Mundart von Alacant*, p. 17. K. Salow (*Sprachgeographische Untersuchungen*, p. 35), s'adhereix a la opinió de Saroïhandy (*Gr. Gr.* 851 i 854), segons la qual *nit* s'ha d'explicar per un canvi d'accentuació cap avant: *núit* > **nuit* > *nit*.

7. La *ó* tònica ve constantment a *u*:

ó + lab.: *lup* llop, *júb*es joves, *rú*res roures.

ó + dent.: *pu* (< PUTEU) pou, *kúdz* cotze, *dút*ze dotze.

ó + s.: *urús* feliç, *blúz* brusa, *l*é *gús* la gossa.

ó + r.: *sæzú* suor, *mejú* major, *flú* flor, *l*é *bæuredú* l'abeurador, *lurn* l'olm, *luz múrus* els morros; *filédú*re filadora.

ó + l.: *púls* pols.

ó + nas.: *num* nom, *plúm* plom, *l*é *plúm* la ploma, *lu kulúm* el colom, *l*é *kúnne* la cotna, *lu kèpú* el capó, *lu pún* el pont, *l*é *fún* la font, *kurúne* corona, *júnk* jonc, *el* *bèstú* el bastó, *lu gèrú* el garró, *lu pèstú* el pastor, *l*é *skélú* l'escaló, *lu tizú* el tió, *lu puncú* el punxó, *lu henú* el canó; *sèrú* sarró, *butú* botó, *felldilú* faldilló, *felkú* falcó, *eskurpiún* escorpí.

ó + ll.: *enúle* vedella d'any, *pule* polla.

ó + vel.: *lu ju* el jou, *lu suk* el solc, *l*é *nuge* la nou, etc.

ó + *c^e* presenta la mateixa evolució en tot el domini català, tornant *ε*: *bèu* < VOCE, *krèu* < CRUCE, *dèu* < DUCTU. L'opinió sobre l'origen d'aquesta *ε*, exposada en *La Frontera catalano-aragonesa*, p. 82, és corroborada pel fet de venir a *u* la *ε* en el nom del vilatge rossellonès *Opul* (< OPPIDU), *Oped* a. 1100, a. *Opou* 1313 (Salow, *loc. cit.*, p. 250-251).

En alguns casos no s'ha fet el canvi de *ó* > *u*: *səméló* caçó de munyir, *sófref* sofre, *prou* prou, *bót* promesa, *dèbót* devot, *gót* vas, *bóre* vora, etc.

8. La u ve constantment a *é* en qualsevol posició que es trobi. Aquesta *é* és molt semblant a la *é* del mallorquí, encara que té l'articulació dels llavis més arrodonida : *té* tu, *tréte* la trumfa, *lez rétes* les arrugues, *bréte* bruta, *beléti* vellut, *biskét* viscut, *keigét* caigut, *mét* mut, *perdet* perdut, *rebét* rebut, *le lédrí* la lludria, *segét* segut, *néu* nu, *dilés* dilluns, *digés* ningú, *bréte* bruixa, *lenkléte* l'enclusa, *le débélte* la vorà, *dér* dur, *segér* segur, *le fère* la fura, *le bréme* la broma, *l'eskreme* l'escuma, *lu fém* el fum, *le kumène* la comuna, *lène* lluna, *éne* una, *le prène* la pruna, *pénte* punta, *lén* lluny, *péu* puny, *le sése* el sutge, *jése* jutge, *eréte* eruga, *lei'éte* lletuga, *turététe* tortuga, *bék* rusc d'abelles, *dék* duc (ocell), *fredélék* fredeluc, *peurék* poruc, *sékre* sucre, etc. Krüger (*ib.*, p. 36) creu que la *é* que separa el català del Capcir del llenguadocià és una evolució progressiva de la *ü*. Nosaltres veiem aquest procés d'una manera contrària : la *é* és un sò intermig de l'evolució de *u* > *ü*. Tenim una prova d'això en el fet que aquest sò *é* compareix en les regions en les quals és cosa comprovada que el sò *ü* ha estat introduït darrerament.

9. Un dels criteris distintius més característics entre el català i el provençal és el tractament de AU, conservant-se en provençal i venint a o en català. Al Capcir compareixen les dues formes. La influència de la diòcesi d'Alet en tota aquesta regió hi va introduir *au* : *táure* brau, *gráule* i *gruge* grua, *ráuk* ronc; però *óké* oca, *repóze* reposa, *pók* poc, *próbe* pobre, *róbe* roba. AU pretònic compareix sovint sense la monoptongació : *leure* llorer, *peuzá* posar, *leuzéte* alosa, etc.

VOCALS ÀTONES

10. Un estudi complet de les vocals àtones, el resultat del qual ens donaria poques diferenciacions del català oriental, no paga la pena. Per això anem a donar d'una manera sumària aquells resultats de les vocals àtones que són més característics del català del Capcir, per tal de contribuir al coneixement de la dialectologia catalana.

11. La A pretònica ens ofereix constantment el sò de *é*, característic de tot el català oriental : *ébéte* abella, *peserél* passarell,

mēduē maduixa, *gēlīnē* gallina, *kēpū* capó, *kēnāl* canal, etc. Però darrera consonant i seguida de R desapareix : *frīgulē* farigola, *frīnē* farina, *mēgrītē* margarita, etc. Davant de consonant que desapareix, la A- es confón amb la vocal tònica : *mēstrē* < MAGISTRU.

12. La E pretònica es confón amb la A venint també a *ē* : *pēskā* pescar, *ērēu* hereu, *segā* segar, *lēstēbē* l'esteva, *sembā* semblar, *fērīt* ferit, etc. La E, darrera consonant i seguida de R, desapareix igualment que la *a* : *brīnōs* verinós, *brītāt* veritat, *trenīnē* teranyina, etc. També com la A, la *e* davant consonant que desapareix es confón amb la vocal següent : *rāl* (< REGALE).

13. La O pretònica, per regla general, ve a *u* : *mutū* moltó, *dundā* (< *DOMITARE) dondar, *muřlēt* morralet, *muřāl* morral, *pulēt* pollet, *jukā* ajocar, *lu kulūm* el colom, *plumā* plomar, *lēskurpiūn* l'escorpi, *murēre* morera, *bulřīē* voldria, *bulēt* bolet, *gujat* noi, etc.

La O pretònica inicial torna *eu* : *euřēre* oferta, *euřlēt* ocellet, *euřēre* oberta, *euřlē* orella, etc.

14. El tractament de la U pretònica és el mateix de la que porta l'accent. El resultat és, doncs, *æ* : *lē dæblēre* la vora, *sæzā* suar, *pæjā* pujar, *læsēts* llampecs, *lu fæstē* el fuster, etc. Algunes vegades compareix *ū* per influència francesa : *frūtiřēs* les menjadores del corral.

15. Igual que les vocals pretòniques, les post-tòniques no ofereixen cap evolució fonètica que les diferenciï del català oriental.

La -A final o seguida de s dona -*ē* : *kāzē* casa, *īglāde* gelada, *nēbē* neva, *ūmbre* ombra; *espāzēs* espases, *kōrdēs* cordes, *ēbēlēs* abelles, etc.; i precedida de l desapareix : *lēdri* lludria, *řegelīsī* regalicia, *sārī* sarria, *sārīs* pl., *řegārī* pregaria, *īglēzi* esglesia, etc. Noti's que la caiguda de la -A en els finals -IA no és exclusiva del Capcir : també ocorre a la Cerdanya, Vall de Ribes (*nuri* Nuria) i Balears.

16. Els plurals masculins dels mots que tenen el singular en -s (Alcover, *Bull. Dic.*, I., p. 427; Saroihandy, *Gr. Gr.*, p. 853; Barnils, *Die Mundart von Alacant*, p. 27-28), en compte de fer-se en -us, com en cat. oriental, són en -is : *pēzis* pesos, *fōrsīs* forses, *grnēzis* guarniments, *brāsis* braços, *nusāutīs* nosaltres. El mot

bige 'biga' fa també el plural en *-is*. No sabem si aquest plural s'ha d'atribuir a la influència de la *i*, car és l'únic exemple que posem aquí de plur. *-AS* > *-is*.

17. La vocal de sosteniment és sempre *e*, encara que vingui després de palatal: *nóble* noble, *venre* vendre, *senre* cendra, *mése* metge, *fése* fetge, etc.

18. Notem, abans de cloure aquest capítol, alguns casos d'influència francesa (comp. § 3), tals com el so *ü* introduït per mitjà dels mots *æn nümbró* un nombre, *le flüte* la flauta, *les frütieres* les menjadores. El so francès *æ* (vocal arrodonida) penetra amb el *tülél* tell, al costat de la *flü de tülul*. La part de la casa que posa en comunicació les diferents dependències és el *koridor*: aquí la *o* pretònica no necessita seguir la llei que regeix les *o*- pretòniques, i el so de *r* pot estrafer-se perfectament boi adaptant-se a la fonètica del francès.

Entre vocals és desconegut el so lingüo-dental sibilant *s*: *-s-* i *cei* vénen constantment a *z*: amb tot i això el dotzè mes de l'any es el *desémbre*.

La *ó* tònica ve constantment a *u* (comp. 7): així *OCTOBER* ha via de venir a *uklúbre*, com en català de Barcelona; i, malgrat d'això, el dotzè mes de l'any és conegut per *uklóbre* en el Capcir.

Consonantisme

P B

19. La *p*- i la *b*- no ofereixen res de particular. Entre vocals vénen a *b*: *nebút* nebot, *séb* ceba, *ebét* avet. Quan la *-b*- torna final es converteix en *-u*: *déu* < *DEBET*, *béu* < *BIBIT*.

V F

20. La *v*- no presenta cap evolució especial; com en bona part del domini català i del domini provençal, ha vingut a *b* i a *β* en trobar-se entre vocals. En un cas, emperò, ha caigut la *v*-, que

pot considerar-se com entre vocals : *espertinà* (< *VESPERTINARE) fer beguda a la tarda.

Quan la *v* s'escau ésser final es converteix en *-u*, igual que la *b* : *noŭ* < NOVU, *oŭ* < OVU, *kláu* < CLAVU i CLAVE, *bíu* < VIVU, *estiŭ* ESTIVU, etc.

La *-f-* ha passat a *ḃ* : *kōḃe* < COPHINU, *ṛáḃet* < RAPHANU, *grēḃul* < ACRIFOLIU.

T D

21. La *T* i *D* inicials no presenten cap evolució especial. La *-T-* ve a *ḏ* : *fēḏe* (< FETA) ovella, *nedāḏ* (< NATALE) *ḷedēḏ* (< VITELLU) vedell, *sēḏes* (< SETAS) pèls de porc; però *grēzīḷes* < CRATICULAS amb *z* per regressió, (comp. cat. or., *grēyēḷes* i *grēḷes*).

La *-D-* presenta l'etapa d'evolució del català preliterari i del provençal d'avui : *lēze* teia, *ṛezúre* resora, *nezá* nuar, *deznæzá* desnua, *sæzá* suar, *sēzi* suo, *puzūḷ* (< PEDECLU) poll, *krēze* crua, *mu-zūḷe* (< MEDULLA) molla.

La *-T* final compareix sempre amb el sò explosiu sord : *emistát* amistat, *gujat* noi, *ṣṛát* galleda, etc.

La *-D* pren l'evolució característica del català venint a *-u* : *pēu* < PEDE, *prōu* < PRODE, *nēu* < NUDU, *niuk* < NIDU. Aquesta *-h* enclítica no compareix solament al Capcir: també surt al Ribagorça i en diferents indrets de França (comp. *ALF.*, cart. [910] *nids* i [915] *næud*).

-TR- -T'R-

22. *-TR-* i *-T'R-* darrera de la vocal tònica vénen a *-ir-*, igualment que en provençal : *ṣéir* pedra, *lu ḷéir* (< VITRIU) el vas, *páir* pare, *máir* mare, *eráir* (< ARATRU) arada, *segáir* (< SECTOR) segador, etc.; *ṣeiri* padrí, i *ṣeiré* picapedrer, presenten *ei* per influència de *páir* i *ṣéir*. Aquest tractament separa el dialecte del Capcir del català i l'adscriu al llenguadocià.

L-, -LL-, ḷḷ-, -CL-

23. La *L-* pren constantment l'articulació palatal : *ḷádre* lladre, *lēne* lluna, *ḷēm* llum, *ḷi* lli, etc.

-LL- també presenta regularment *l* : *pél* pell, *eu-sél* ocell, *séle* sella, *euél* anyell, *enél* anell, *neutíle* (< DENTICULA) piga.

-L- i -CL- vénen igualment a *l*, desconeixent-se l'evolució cap a *y* que trobem a les Balears i a la Catalunya oriental, llevat de la ciutat de Barcelona : *fil* fill, *féle* fulla, *pále* palla, *fenól* fonoll, *biél* vell, etc.

P. Fabra ha constatat que en el català de Barcelona, quan es troben *l* + *l*, *l* + *l* en un mateix mot, la *l* per dissimilació ve a *y* : *tubeyóle* tovallola, *fuyóle* fullola, *fiól* fillol, etc. Aquesta dissimilació la comprovem també en aquest parlar, no solament quan compareixen en un mateix mot *l* + *l*, *l* + *l*, sinó sempre que entren dues palatals : *jél* (< LOLIU) jull, *alióli* allioli, *liné* fil de pescar, *dunól* genoll, etc.

-L

La -L pren constantment una articulació velar : *mél* mel, *pél* pel, *sél* cel, *fil* fil, *kól* col, *kergól* caragol, etc.

L + cons.

24. Davant de consonant i darrera la vocal tònica la L ve a *u* : *sous* diners, *mélau* malalt, *l'áutru* l'altre, *nuzáutris* nosaltres, *káus* calç, *deshkáus* descalç; però *bulgé* voler, *fáldé* falda, *kálses* calces, etc. El tractament de L + cons. constitueix un criteri de diferenciació entre el català i el llenguadocià. Si el capcinès va amb el llenguadocià, en aquest cas ho hem d'atribuir a la forta influència que aquest hi ha tingut des del segle XIV.

-NN-, -N'R-

25. La N inicial, entre vocals i final no presenta cap evolució que mereixi ésser tinguda en compte. Unicament en els grups -NN- -N'R- trobem alguna petita diferenciació que cal fer notar: -NN- ve a *u* igual que -MN- N_l i GN : *av* < ANNU, *day* < DAMNU, *puy* < PUGNU, *binyé* < VINEA, etc. Igualment que en *l* + *l* o palatal + *l*, sempre que trobem palat. + *u* o al revés, entra la dissimilació : *enúl* < ANNUCULU, *treñiné* teranyina.

Entre N'R mai compareix la *d* de passatge que surt amb tanta regularitat en el català oriental : *sén̄t̄e* cendra, *diḃén̄t̄e* divendres. Al contrari, la *d* desapareix d'allà on hi era originàriament : *en-sén̄t̄e* encendre, *bén̄t̄e* vendre, *fun̄t̄e* fondre, etc.

C^ei. G^ei.

26. C^ei, G^ei inicials no ofereixen cap tractament divers del català oriental : *sél̄* cel, *sén̄* cent, *sér̄e* cera, *jél̄* gel, *jén̄* gent.

Entre vocals -C^ei- ve a z, evolució que separà aquest dialecte dels altres parlars catalans : *bézí* veí, *bézinát* veïnat, *dezeséi* disset, *dezeḃúit* divuit, *kunduzí* conduir, *kreuzól̄* gresol, *řezín̄e* reina. Algunes vegades el sò z entra, per regressió, en mots que originàriament no tenien -C^ei- ni -D- : *ezín̄e* eena, *řuzél̄* al costat de *řuél̄* rovell. Aquesta regressió ens indueix a suposar que el català del Capcir va perdre la z, com el català en general (comp. *rózes* Roses, *řezóre* paleta de rascar la pastera), i que aquí va tornar a penetrar mercès a la influència llenguadociana.

-T̄i-

27. -T̄i-, que mai es separa de -C^ei-, presenta també el sò de z : *sezú* (< SATIONE) sabó, *řezú* (< RATIONE) raó, *puzú* (< POTIONE) verí, *tizú* (< TITIONE) tió.

-T̄i, -C^ei

28. -T̄i i -C^ei, en l'ésser finals, no es diferencien del català central, donant regularment -u : *kréu* < CRUCE, *béu* < VOCE, *pau* < PACE, *péu* < PEDE, *eréu* < HEREDE, etc.

-CT-

29. L'evolució de -CT- > *it̄*, fent venir la *Á* > *e*, és una particularitat del català del Capcir, la qual particularitat trobem també en el ribagorçà (*La Frontera catalano-aragonesa*, p. 59), venint a representar una etapa del català del segle XII : *féit* < FACTU, *léit* < LACTE, *lei'ég̃e* lletuga, etc. Segurament el contacte continuat amb el llenguadocià ha estat la causa de la conservació de *ei* <

-ACT-, que des de principis de segle XIII ja compareix, en el català documental, amb *e*.

-C^a- -G^a o u-

30. La *c* i la *G* davant de *A*, *O*, *U* no presenten cap particularitat fonètica, llevat de la sonorització de la -*c*- : *pegat* pagat, *keřegat* carregat, *muřegáde* mossegada, etc.

31. Observem que la *g* s'introdueix sovint per regressió entre dues vocals, la primera de les quals és una *u* : *gruge* grua, *kúge* cua, *kugá* covar, *kugómbre* cogombre, *fugét* fuet, i qui sab si la *g* de *nuge* nou s'ha d'explicar en part per influència de *nugé* i en part per regressió.

A propòsit d'això notem també que algunes vegades és la consonant labio-dental sorda *f* la que s'introdueix pel mateix procediment de regressió : *leş řéřes* les arrugues, *řřufit* arrugat (compari's § 20).

L'analogia influeix molt sovint en la introducció de sons, la presència dels quals seria inexplicable fonèticament. Així, *řunklá* roncar, té la *l* per analogia amb *klá*, *kláu*, etc. Per un semblant procés s'ha d'explicar la *r* del ribagorçà *leşpre* 'vespa', i la del gascò *bríoles* 'violes', que compareix en el *ALF*, carta, 1401, i la -*t* de *ápit* i *rávet*.

R

32. Sempre que apareix la *R* entre vocals hi ha forta tendència a la metàtesi, venint a sostenir-se aquella amb la consonant inicial. Sembla que aquest fenomen és característic dels dialectes pirenenics : *próbe* pobre, *prébe* pebre, *britát* veritat, *krámbe* cambra, *krábé* cabra, *krébeřes* cabretes, *męgrité* margarida, etc. (Saroïhandy, *Gr. Gr.*, 867.)

Morfologia

33. El material que donem no és complet : és una selecció del dels quaderns de transcripcions, la qual pot contribuir al coneixement del dialecte.

34. *Article*

	masc.	fem.
Sg.	<i>lu, el</i> (règ.)	<i>le</i>
Pl.	<i>lus, els</i> (règ.)	<i>les</i>

35. *Pronom personal*

	forma tònica	forma àtona
Sg. 1.	<i>tu</i>	1. <i>me</i>
» 2.	<i>té</i>	2. <i>le</i>
» 3.	<i>él, èle</i>	3. <i>se, li</i>
Pl. 4.	<i>nuzàutris</i>	4. <i>ens</i>
» 5.	<i>buzàutris</i>	5. <i>èus</i>
» 6.	<i>elus, èls, èles</i>	6. <i>els</i>

36. *Pronom possessiu*

	forma tònica	forma àtona
Sg. 1.	{ <i>mèu, mèu</i> <i>miu, miè</i>	1. <i>mun, me</i>
» 2.	<i>tèu, tèbe</i>	2. <i>tun, le</i>
Pl. 3.	<i>siu, sibè</i>	3. <i>sun, se</i>
» 4.	<i>nòstre</i>	
» 5.	<i>bòstre</i>	

37. *Pronoms demostratius*

a) <i>ekét, ekéts</i> <i>ekéstè, ekéstès</i>	b) <i>ekél, ekéls</i> <i>ekéle, ekéles</i>
---	---

38. *Numerals*

1, *én m., ène f.*; 2, *dus*; 3, *trés*; 4, *kòtrè*; 5, *sín*; 6, *sís*; 7, *sét*; 8, *búit*; 9, *nòu*; 10, *deu*; 11, *únze*; 12, *dudze*; 13, *trédze*; 14, *kèlprze*; 15, *kinze*; 16, *sédze*; 17, *dézesét*; 18, *dèzèbúit*; 19, *dèzenòu*; 20, *bín*; 21, *bíntè én*; 22, *bíntè dus*; 30, *tréntè*; 40, *kèrántè*; 60, *siéántè*; 70, *sé-tántè*; 80, *kátèrbín*; 91, *kátèrbín únze*; 100, *sén*; 1000, *mil*.

EL VERB

I. — Conjugació : -ARE

39. *ekseptá*

Pres. : 1, *eksépti*; 2, *ekséptes*; 3, *eksépte*; 4, *ekseptém*; 5, *ekseptéu*; 6, *eksépten*. — Imperf. : 1, *ekseptábe*; 2, *ekseptábgs*; 3, *ekseptábge*; 4, *ekseptábem*; 5, *ekseptábeu*; 6, *ekseptábén*. — Fut. : 1, *ekseptéré*; 2, *ekseptérás*, etc. — Cond. : 1, *ekseptérig*; 2, *ekseptéríes*, etc. — Subj. : 1, *eksépti*; 2, *ekséptis*, etc. — Perf. : 1, *ekseptéri*; 3, *ekseptíék*. — Imperf. : 2, *eksépte*; 4, *ekseptéu*. — Part. : *ekseptát*.

II. — Conjugació -IRE

40. *bəni*

Pres. : 1, *biñ*; 2, *béngs*; 3, *bé*; 4, *beném*; 5, *benéu*; 6, *bénen*. — Imperf. : 1, *beníg*; 2, *beníes*, etc. — Fut. : 1, *beníré*; 2, *benírá*s, etc. — Condic. : 1, *beníríg*; 2, *beníríes*, etc. — Subj. : 1, *bíngi*; 2, *bínges*, etc. — Perf. : 1, *bíngéri*; 2, *bíngérs*; 3, *bíngék*, etc. — Part. : *bíngét*.

III. — Conjugació : a) -ĖRE

41. *bulgé*

Pres. : 1, *bui*; 2, *bós*; 3, *ból*; 4, *bulém*; 5, *buléu*; 6, *bólen*. — Imperf. : 1, *bulíg*; 2, *bulíes*, etc. — Fut. : 1, *bulíré*; 2, *bulírá*s; 3, *bulrá*, etc. — Condic. : 1, *bulíríg*; 2, *bulíríes*, etc. — Subj. : 1, *búlgi*; 2, *búlgis*; 3, *búlgi*; 4, *bulgém*; 5, *bulgéu*; 6, *bulgin*. — Perf. : 1, *bulgéri*; 2, *bulgérs*; 3, *bulgék*, etc. — Part. : *bulgut*.

b) -ĖRE

42. *pérdré*

Pres. : 1, *pérđi*; 2, *pérđes*; 3, *pérti*; 4, *pérđém*; 5, *pérđéu*; 6, *pérđen*. — Imperf. : 1, *pérđíg*; 2, *pérđíes*, etc. — Fut. : 1, *pérđré*; 2, *pér-*

drás, etc. — *Condic.* : 1, *perdríe*; 2, *perdríes*, etc. — *Subj.* : 1, *perdi*; 2, *perdis*, etc. — *Perf.* : 1, *perdéri*; 2, *perdêres*; 3, *perdek*, etc. — *Part.* : *perdêt*.

43. *enâ*

Pres. : 1, *báu*, *bái*; 2, *bás*; 3, *bá*; 4, *enêm*; 5, *enêu*; 6, *bán*. — *Imperf.* : 1, *enâbi*; 2, *enâbes*, etc. — *Fut.* : 1, *iré*; 2, *irás*; 3, *irá*; 4, *eirém*; 5, *eiréu*; 6, *eirán*. — *Condic.* : 1, *eiríe*; 2, *eiríes*; 3, *eiríe*, etc. — *Subj.* : 1, *báji*; 2, *bájis*; 3, *báji*; 4, *enêm*; 5, *enêu*; 6, *bájin*. — *Imperf.* : 2, *bés*; 4, *enêu*. — *Perf.* : 1, *enêri*; 3, *enêk*.

44. *têní*

Pres. : 1, *têní*; 2, *tênês*; 3, *té*; 4, *têném*; 5, *tênêu*; 6, *tênên*. — *Imperf.* : 1, *têníe*; 2, *têníes*, etc. — *Fut.* : 1, *tênřé*; 2, *tênřás*, etc. — *Condic.* : 1, *tênříe*; 2, *tênříes*, etc. — *Perf.* : 1, *tênğéri*; 2, *tênğêres*; 3, *tênğék*; 4, *tênğérem*; 5, *tênğêreú*; 6, *tênğêren*. — *Subj.* : 1, *tênği*; 2, *tênğis*; 3, *tênği*; 4, *tênğém*; 5, *tênğêú*; 6, *tênğin*. — *Part.* : *tengut*.

45. *ebé*

Pres. : 1, *é*, *ai*; 2, *ás*; 3, *á*; 4, *ebém*; 5, *ebêu*; 6, *an*. — *Imperf.* : 3, *ebíe*; 6, *ebíen*. — *Fut.* : 1, *euré*; 2, *eurás*; 3, *eurá*; 4, *eurém*; 5, *euréu*; 6, *eurán*. — *Condic.* : 1, *euríe*, etc. — *Perf.* : 1, *egéri*; 3, *egék*. — *Part.* : *egét*, *egut*.

46. *sé*

Pres. : 1, *sun*; 2, *éts*; 3, *es*; 4, *em*; 5, *eu*; 6, *sun*. — *Imperf.* : 1, *éré*; 2, *éres*, etc. — *Fut.* : 1, *seré*; 2, *sgrás*, etc. — *Condic.* : *seríe*, etc. — *Subj.* : 1, *sígi*; 2, *sígis*, etc.

47. *fê*

Pres. : 1, *fáu*; 2, *fás*; 3, *fá*; 4, *fêm*; 5, *fêu*; 6, *fán*. — *Imperf.* : 1, *fêie*, etc. — *Fut.* : 1, *feré*; 2, *ferás*; 3, *ferá*, etc. — *Condic.* : 1, *feríe*; 2, *feríes*, etc. — *Subj.* : 1, *fási*; 2, *fásis*; 3, *fási*; 4, *fêm*; 5, *fêu*; 6, *fásin*. — *Part.* : *fêit*.

48. *dirê*

Pres. : 1, *dik*; 2, *dizês*; 3, *diu*; 4, *dizêm*; 5, *dizêu*; 6, *diuën*. — Imperf. : 1, *dizîê*; 2, *dizîês*, etc. — Fut. : 1, *dirê*; 2, *dirás*; 3, *dirá*, etc. — Cond. : 1, *dirîê*; 2, *dirîês*, etc. — Subj. : 1, *digi*; 2, *dîgis*, etc. — Part. : *dit*.

49. La influencia del francès és tan intensa en totes les contrades de la França, àdhuc damunt aquelles més retirades, com el Capcir, que la francesització de tots els dialectes avança ràpidament. Per donar-ne una mostra escollim els mots francesos que ens han estat donats en les respostes al qüestionari d'unes 2,500 paraules. Amb aquest registre constatem com el francès penetra en tots els ordres de la vida, fins i tot allà on ningú creuria que la seva influencia es pogués deixar sentir.

	A	<i>burdús</i>	trillons
<i>afêrês</i>	negocis	<i>butûrê</i>	diligencia
<i>âglê</i>	àliga	<i>buzê</i>	buina
<i>ankrê</i>	tinta	<i>brwâtlê</i>	capsa
	B		C
<i>bêirê</i>	vidre	<i>cêf dê gârê</i>	quefe d'estació
<i>bêkâsê</i>	becada	<i>cêin</i>	gallet de l'esco-
<i>bêstê</i>	armilla	<i>cêrniêrês</i>	frontisses [peta
<i>biêl</i>	vell	<i>cosêlês</i>	mitjons
<i>bîpêrê</i>	escorçó		D
<i>bîrêsulêl</i>	girasol	<i>dâmê</i>	senyora
<i>bizá</i>	guinyar	<i>dê</i>	tàlem
<i>brên</i>	segó	<i>dê</i>	dau
<i>brêlêlles</i>	elàstics	<i>dêmêndâ</i>	demanar
<i>brikêl</i>	pedra foguera	<i>diu</i>	Déu
<i>brôcê</i>	agulla de pit	<i>diusêzê</i>	diòcesi
<i>bruêtlê</i>	carretó	<i>dôs</i>	esquena
<i>bukêl</i>	ram	<i>dugniê</i>	empleat de duana
<i>burdún</i>	bagarro		

	E		
<i>ebäre</i>	avar	<i>fejuzile</i>	volant
<i>ebërse</i>	ruixat	<i>fiensáts</i>	promesos
<i>ebilédé</i>	costum	<i>filó'e</i>	nena
<i>einát</i>	hereu	<i>fléce</i>	fletxa
<i>ekesá</i>	acacia	<i>flejulét</i>	flaviol (?)
<i>empectu</i>	impediu	<i>flüit</i>	flauta
<i>empörté piése</i>	tornavís	<i>fæzil</i>	fusell
<i>emuzá s</i>	divertir-se	<i>frensawás</i>	francesc
<i>enbelópe</i>	sobrescrit	<i>frice</i>	freixura
<i>encères</i>	encants	<i>frütières</i>	menjadors del
<i>enjelús</i>	àngelus	<i>fumé</i>	femer [corral]
<i>enkléce</i>	enclusa	<i>furecé'e</i>	forquilla
<i>ensendié</i>	encenedor	<i>fureu</i>	beina
<i>ensenswár</i>	incenser	<i>fukól</i>	coll planxat
<i>enráles</i>	entranyes		G
<i>epé</i>	arada	<i>gárde bõsk</i>	guardabosc
<i>epervié</i>	filat de pescar	<i>garé</i>	estació
<i>epuprés</i>	gairebé	<i>gètes</i>	calçons
<i>etézwar</i>	regadora	<i>gréi</i>	erm
<i>eritáje</i>	herencia		I
<i>eskurpiún</i>	escorpi	<i>ipukrité</i>	hipòcrita
<i>espersú</i>	salpasser		J
<i>esperzi</i>	malaltia dels ceps	<i>jeneriõm</i>	gerani
<i>espinár</i>	espinac	<i>jenése</i>	joventut
<i>estajes</i>	pisos	<i>jeupá</i>	lladrar
<i>estrupiát</i>	esguerrat	<i>jib'é</i>	caça
<i>eubérje</i>	posada	<i>ju</i>	jou
<i>es/esá</i>	esborrar	<i>jugét</i>	joguina
<i>esié</i>	cer		K
<i>esmènde</i>	multa	<i>kadré</i>	quadro
	F	<i>kalke</i>	algú
<i>legóts</i>	feixos de llenya	<i>kambajú</i>	garró
<i>lek'ép</i>	carter	<i>kan d anys...</i>	quants anys
<i>lenetike</i>	fanàtic	<i>kárté</i>	bitllet del tren
<i>lenián</i>	gandul		
<i>lérbietl</i>	ferro vell		

<i>kátre bin</i>	vuitanta		L
<i>kebíle</i>	clavilla	<i>liér</i>	aura
<i>keberlá</i>	malaltia del cep	<i>láme</i>	fulla del ganivet
<i>kelá</i>	pendre's la llet	<i>lepín</i>	conill
<i>kemí de fèr</i>	carril	<i>lunetès</i>	ulleres
<i>kenár</i>	ànec		M
<i>keneri</i>	canari		
<i>kenif</i>	tremplomes	<i>máske</i>	disfressa
<i>kentunié</i>	peó de carreteres	<i>mèdesí</i>	metge
<i>kepurál</i>	caporal	<i>mèkiyún</i>	mercader
<i>kerdine</i>	cadernera	<i>mèncòt</i>	manc
<i>keriòle</i>	malaltia del cep	<i>mèndián</i>	captaire
<i>keriòt</i>	carro	<i>mère</i>	batlle
<i>keròle</i>	pastanaga	<i>merí</i>	casa de la vila
<i>kertucès</i>	cartutxos	<i>meriaje</i>	casament
<i>kèskéle</i>	gorra	<i>mèsié</i>	senyor
<i>kimère</i>	idea	<i>mèstié</i>	ofici
<i>kintál</i>	quintar	<i>minútè</i>	minut
<i>klerinèle</i>	clarinet	<i>miòpe</i>	curt de vista
<i>klián</i>	client	<i>morse</i>	pistó
<i>klòze</i>	cloquejar	<i>murúge</i>	malaltia del cep
<i>kòbrepié</i>	cobrellit	<i>mustáde</i>	bigoti
<i>kòje</i>	cofia	<i>mustárde</i>	mostassa
<i>koklikòs</i>	gallarets		N
<i>koridór</i>	corredor, passadís	<i>nerbíl</i>	escorçó
<i>kré</i>	guix	<i>nòse</i>	esposalles
<i>krebá</i>	reventar	<i>nümeró</i>	nombre
<i>kreká</i>	cruixir de dents	<i>nufráje</i>	naufrazi
<i>krikét</i>	botet		P
<i>kriún</i>	llàpiç		
<i>kugòt</i>	clatell	<i>paje</i>	pàgina
<i>kulié</i>	collaret de senyora	<i>panne</i>	paella
<i>kundukiér</i>	guia	<i>pèlsé</i>	pensament (flor)
<i>kunfesiunál</i>	confessionari	<i>pèndèle</i>	rellotge de paret
<i>kurbás</i>	corb	<i>Penèkúsié</i>	Cincogesma
<i>kuturière</i>	sorgidora	<i>pèuère</i>	paner
		<i>pèruké</i>	barber

<i>pɛstisiɛ</i>	pastisser	<i>sɛnsúgɛ</i>	sangonella
<i>pɛswár</i>	colador	<i>sɛrbiɛɛ</i>	tovalló
<i>plɛkár</i>	guarda-robes	<i>sɛrján</i>	sargent
<i>plɛsát</i>	posat	<i>sifstɛ</i>	migdiada
<i>plɛláɛgɛ</i>	plàtans	<i>sikɛtrise</i>	costura
<i>póɛɛ</i>	butxaca	<i>singliɛ</i>	senglar
<i>póstɛ</i>	post	<i>siráfɛ</i>	betum
<i>póts</i>	llavis	<i>subrikél</i>	mal nom
<i>prɛskɛ rɛs</i>	quasi res	<i>sugɛádɛ</i>	cuidada
<i>prubɛrɛ</i>	proverbi	<i>sulɛl</i>	sol
<i>púdrɛ</i>	poltra	<i>sulɛɛ</i>	ataconador
<i>púlbrɛ</i>	pólvara	<i>supiɛrɛ</i>	sopera
<i>pupɛ</i>	joc	<i>suicérɛl</i>	llagosta
<i>putrínɛ</i>	pit		
<i>puzú</i>	metzina		

R

<i>ráfɛ</i>	rabia
<i>ráls</i>	riells
<i>rɛkumɛndá</i>	certificar
<i>rɛmɛsá</i>	recollir
<i>rɛpɛc</i>	àpat
<i>rɛsti bac (mɛ)</i>	em quedo abaix
<i>rɛbans</i>	flocs del fuster
<i>rɛgɛzús</i>	lledanies
<i>ruyél</i>	malaltia del cep
<i>rɛujólɛ</i>	rosa

S

<i>sálɛ</i>	sortir
<i>sɛbót</i>	esclops de carro
<i>sɛlibɛtári</i>	conco
<i>sɛliɛrɛ</i>	salera
<i>sɛlsisól</i>	llonganissa
<i>sɛlupɛtɛ</i>	da ventall
<i>sɛmɛntɛrɛ</i>	cementiri

<i>támɛ</i>	tapa
<i>tapís</i>	pitjor
<i>tɛblɛu nègrɛ</i>	pissarra
<i>tɛl</i>	teulada
<i>tifuidɛ</i>	tifus
<i>tilɛl</i>	tell
<i>tímbɛrɛ</i>	segell
<i>tímidɛ</i>	tímid
<i>tirɛ buciún</i>	tirabuixó
<i>tráncɛ dɛ melú</i>	tallada de meló
<i>trɛflɛ</i>	trèbol
<i>trusó</i>	aixovar
<i>tuálɛ</i>	tovallola
<i>tuyɛu</i>	canó

U

<i>ubɛyisɛn</i>	obedient
<i>ubriɛ</i>	obrer
<i>ufisiɛ</i>	oficial
<i>urús</i>	feliç